

MINISTARSKA KONFERENCIJA: KOORDINACIJA SUSTAVA SOCIJALNE SIGURNOSTI U REGIJI ZAPADNOG BALKANA

Zagreb, 24. ožujka 2006.

U okviru koordinacije sustava socijalne sigurnosti u regiji zapadnog Balkana, Republika Hrvatska je bila domaćinom Ministarske konferencije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti u regiji zapadnog Balkana, koja je održana u Zagrebu 24. ožujka 2006. u organizaciji Vijeća Europe. Konferencija je održana u sklopu »Projekta potpore socijalnim sustavima« (skraćeno: SISP) koji u okviru CARDS Regionalnog programa za 2003. godinu provodi Vijeće Europe uz financijsku potporu Europske komisije. Zemlje korisnice CARDS programa (*Comunity Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation*) su Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, te Srbija i Crna Gora, a s obzirom da se radi o području socijalne sigurnosti, koja obuhvaća mirovinsko osiguranje, zdravstveno osiguranje, i osiguranje za vrijeme nezaposlenosti, na konferenciji su sudjelovali ministri i visoki državni dužnosnici nadležni za to područje.

CARDS program je, kao program tehničke pomoći Europske unije predviđen u dijelu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju pod nazivom »Politike suradnje«, koji predviđa suradnju na velikom broju područja, kao što su gospodarska politika, statistika, bankarstvo, osiguranje, turizam, carine, oporezivanje, poljoprivreda, obrazovanje i izobrazba, kultura, promet, energetika, okoliš, suradnja na području socijalne politike i druga područja. Jedan od osnovnih instrumenata kojim Europska komisija podupire navedene politike suradnje je upravo program CARDS.

Projekt potpore socijalnim sustavima

Projekt potpore socijalnim sustavima započeo je 2005. godine prema Akcijskom

planu koji je izradilo Vijeće Europe u okviru šireg projekta »Jačanje socijalne kohezije u jugoistočnoj Europi promicanjem usklađivanja nacionalnih sustava socijalne sigurnosti«, a koji je Vijeće Europe započelo provoditi još 2003. godine. Projekt većim dijelom financijski podupire Europska komisija, a manjim dijelom Vijeće Europe, koje ga ujedno i provodi.

Naime, u okviru europskih nositelja socijalne politike uočen je tijekom posljednja dva desetljeća problem implementacije standarda socijalne sigurnosti sadržanih u instrumentima Vijeća Europe o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, kao i problem usvajanja najnižih socijalnih standarda sadržanih u instrumentima Međunarodne organizacije rada. Budući da nezaustavljivo širenje procesa globalizacije, koja je u punom zamahu, i mobilnost radne snage mogu i trebaju biti produktivan element europskog gospodarstva, zajedno s mobilnošću dobara, usluga i kapitala, nedostatak uređene socijalne politike pritom može postati ograničavajući faktor i imati negativne implikacije na ekonomski rast. Nakon višegodišnjeg sagledavanja situacije zaključeno je da je nužno pojačati europski socijalni model i njegove pravne temelje, kako bi se zaštitili oni kojima je to najpo-trebnije.

Posebna pozornost posvećena je području jugoistočne Europe, odnosno regiji zapadnog Balkana gdje je na temelju nekoliko komparativnih studija o socijalnim sustavima zapaženo da je istima neophodno potrebna reforma, posebice reforma uvjeta financiranja da bi ti sustavi postali financijski održivi.

Povod za održavanje Ministarske konferencije bio je zaključak tijela koje prati provedbu projekta da je neophodno da se o potrebi koordinacije sustava socijalne sigurnosti na području jugoistočne Europe, odnosno u regiji zapadnog Balkana očituju najviše strukture u pojedinoj državi na razini kojih se provodi socijalna politika,

izražavajući na taj način političku volju da se započne s koordinacijom sustava. S obzirom na aspiracije svih uključenih država da se u dogleđno vrijeme pridruže Europskoj uniji, Vijeće Europe i Europska komisija smatraju da će koordinacija sustava socijalne sigurnosti na tom području biti od velike koristi u postupku pridruživanja i prilagođavanja nacionalnih zakonodavstava europskim načelima.

Od strane Vijeća Europe predloženo je da se na ministarskoj razini potpiše svojevrsna deklaracija, koja bi predstavljala iskaz volje o potrebi primjene opsežnog pravnog i administrativnog okvira za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti u okviru regije i koordiniranju mjera za poboljšanje socijalne politike i jačanje institucijskih kapaciteta, o pripremama za buduću integraciju u EU, te o potrebi usmjeravanja prema zakonskim propisima EU i primjeni standarda Vijeća Europe na području socijalne politike.

U tijeku pripreme teksta deklaracije od strane RH naglašena je potreba izrade svojevrsnog pregleda svih instrumenata socijalne sigurnosti koji su potpisani i ratificirani od strane država koje sudjeluju u projektu, kako instrumenata Vijeća Europe, tako i instrumenata Međunarodne organizacije rada, s ciljem ustanovljavanja obveza koje proizlaze iz tih instrumenata i razloga za eventualno nepoštivanje tih obveza. Primjerice, sve države nastale na području bivše SFRJ potpisnice su, temeljem sukcesije, Konvencije Međunarodne organizacije rada broj 48 o utemeljenju međunarodnog sustava očuvanja prava iz osiguranja za slučaj invalidnosti, starosti i smrti koja se također temelji na opće prihvaćenim europskim načelima za koordinaciju sustava, kao uostalom i bilateralni ugovori o socijalnom osiguranju.

Ministarska konferencija

Ministarska konferencija o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti održana je

u organizaciji Vijeća Europe, a domaćin konferencije bio je ministar gospodarstva, rada i poduzetništva. Prilikom otvaranja Konferencije naglašena je važnost koordinacije sustava socijalne sigurnosti u uvjetima otvaranja granica i slobodnog kretanja radnika, koje je u posljednje vrijeme u punom zamahu na području Europske unije, a također je prisutno na području zemalja u regiji, gdje radnici, u potrazi za drugačijim životom prelaze postojeće granice i zapošljavaju se, odnosno nastanjuju u drugim državama. Zbog toga im je neophodno osigurati pristup istim onim socijalnim pravima koja bi mogli ostvariti da su ostali živjeti i raditi u svojoj matičnoj državi. Isto tako sa stanovišta države u kojoj se strani državljani nastanjuju i zapošljavaju, potrebno je tim stranim državljanima omogućiti ostvarivanje osnovnih prava koja bi im pripadala u njihovim matičnim državama, bez razlike u odnosu na svoje državljane, dakle bez primjene izravne ili neizravne diskriminacije. Spomenuto je također kako Republika Hrvatska koordinira sustav socijalne sigurnosti putem ugovora o socijalnom osiguranju s 24 države, od kojih je 15 članica Europske unije, a u regiji primjenjuje ugovore o socijalnom osiguranju sa svim državama osim Albanijom, Rumunjskom i Moldovom. Ti se ugovori temelje na općeprihvaćenim europskim načelima za koordinaciju sustava.

S obzirom na priznati status kandidata za članstvo u Europskoj uniji naglašeno je da se Republika Hrvatska priprema i za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti sa zemljama Europske unije u čijem se okviru primjenjuju Uredbe za koordinaciju sustava koje će se izravno primijeniti danom pristupanja Republike Hrvatske u punopravno članstvo, a moguće i ranije, ovisno o spremnosti Hrvatske, a temeljem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Također je spomenuto da je Republika Hrvatska potpisnica određenih konvencija Međunarodne organizacije rada, kao i instrumenata Vijeća

Europe, koji čine dio europskog socijalnog sustava, a da se u okviru svojeg zakonodavstva nastoji rukovoditi osnovnim načelima na kojima počiva sustav socijalne sigurnosti u zemljama Europske unije.

Zagrebačka deklaracija

Zagrebačka deklaracija koju su na Ministarskoj konferenciji potpisali nadležni ministri Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, i Makedonije izraz je političke volje za sudjelovanje u koordinaciji sustava socijalne sigurnosti u regiji zapadnog Balkana i shodno tome obvezuje države potpisnice na buduću suradnju na tom području. Njenim potpisivanjem izražava se spremnost za zajedničko djelovanje na kontinuiranom poboljšanju prava iz sustava socijalne sigurnosti državljana svih država u regiji, a također i spremnost za poboljšanje učinkovitosti primjene postojećih instrumenata za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti, te da je osnovni cilj takvog izraza političke volje da ubuduće sve države u regiji u najvećoj mogućoj mjeri surađuju na tom području.

Deklaracija se poziva na ranije potpisane dokumente, kao što su: Solunska deklaracija koja je potpisana prilikom održavanja sastanka na vrhu EU o zapadnom Balkanu 22. lipnja 2003., Bukureštanska deklaracija o zapošljavanju potpisana na Ministarskoj konferenciji zemalja jugoistočne Europe o zapošljavanju 31. listopada 2003., Sofijske zaključke s Druge ministarske konferencije o zapošljavanju u jugoistočnoj Europi održane 21. listopada 2005., te Dubrovačku i Skopsku deklaraciju koje su prihvaćene na Prvom i Drugom forumu ministara zdravstva zemalja jugoistočne Europe koji su održani 2. studenog 2001. i 26. studenog 2005., koji također predstavljaju izraze političke volje za suradnjom na područjima

na koja se odnose, a svi dokumenti zajedno odnose se na područje socijalne politike (koja obuhvaća zapošljavanje, mirovinsko i zdravstveno osiguranje, osiguranje za vrijeme nezaposlenosti, te prava na obiteljske dodatke).

Polazeći od svjesnosti o potrebama za reformom socijalnih sustava i potrebi osiguranja održivog financiranja sustava socijalne sigurnosti te potrebi učinkovite koordinacije sustava, a u cilju olakšavanja kretanja radne snage u regiji i pristupa socijalnim pravima radnika i osoba koje se zajedno s njima kreću područjem država u regiji (a i šire), ministri nadležni za socijalnu politiku donijeli su odluku o tome da će ubuduće poduzimati zajedničke aktivnosti na kontinuiranom poboljšanju prava iz sustava socijalne sigurnosti građana u cijeloj regiji, te da će nastaviti s poboljšanjem učinkovitosti primjene postojećih instrumenata za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti.

Zagrebačka deklaracija je dokument kojim su potpisnici deklaracije iskazali namjeru poboljšanja učinkovitosti suradnje i koordinacije sustava na području socijalne sigurnosti unutar regije zapadnog Balkana, a i šire, s drugim europskim državama. Takva suradnja i koordinacija doći će do izražaja na dva područja – na području zakonodavstva i na području praktičnih postupaka.

U nastavku »Projekta potpore socijalnim sustavima«, koji bi trebao biti okončan koncem 2007. godine, a za koji je već zatraženo produženje, održat će se još jedna ministarska konferencija, kako bi se ocijenili rezultati postignuti u razdoblju nakon potpisivanja Zagrebačke deklaracije.

Snježana Baloković